

ARHITEKTURNE IZMERE STAVBNE DEDIŠČINE

STAVBNA DEDIŠČINA JE NENADOMESTLJIVA IN PREDSTAVLJA NEPRECENLJIV VIR PODATKOV O NAŠI PRETEKLOSTI, KI JIH NE OMOGOČA NOBEN DRUG VIR. ZATO JE NUJNO, DA JO SPOŠTUJEMO IN OHRANJAMO NJENO AVTENTIČNOST.

PRED VSAKIM POSEGOM VANJO JE TREBA RAZUMETI POMEMBNOST ZGRADBE IN NJENIH SESTAVNIH DELOV, TREBA JIH JE DOKUMENTIRATI TER PREDVIDETI NAČINE NJIHOVE OHRANITVE. DEL TAKŠNE DOKUMENTACIJE SO TUDI ARHITEKTURNE IZMERE.

Dokumentiranje obstoječega stanja stavbne dediščine ima več namenov. V prvi meri pomaga pri razumevanju stavbe od njene arhitekturne in gradbene zasnove, materialne strukture, izvedbe detajlov, arhitekturnega okrasja vse do njenega razvoja ter rabe. Ta prva raven pokaže pomembnost zgradbe ali njenih sestavnih delov. To omogoča poglobljeno razumevanje dediščine vsem, ki se zanimajo za njeno ohranitev, vse od lastnikov, konservatorjev, zgodovinarjev, arhitektov in prostorskih planerjev ter končno tudi širše javnosti. Na podlagi razumevanja objekta in njegovega stanja se v drugi fazi predvidijo posegi, s katerimi bomo ohranili pomembnost in vrednote objekta. Dokumentacija pa je pomembna tudi v primeru naravnih in drugih nesreč, saj je ob poškodbah ali uničenju dediščine zbrana dokumentacija osnova za njeno obnovo. Izdelava arhitekturnih izmer je nujna za razumevanje stavbne dediščine in je temelj za izdelavo projektov, s katerimi se posega v dediščino; običajno gre pri stavbni dediščini za konservatorsko-restavratorski projekt.

Za izdelavo arhitekturnih izmer ni enotne metode, ki bi bila idealna za vse primere. Izvedba je odvisna od možnosti in želenega rezultata. Lahko uporabimo ročne meritve, fotogrametrijo, geodetske izmere ali celo tridimenzionalno skeniranje. Seveda lahko uporabimo tudi poljubno kombinacijo vseh navedenih metod. Pri klasičnih ročnih meritvah smo z različnimi merilnimi



Strešni napušč hotela Palace v Portorožu med rušenjem

orodji v neposrednem stiku z objektom, zato mora biti objekt dostopen. Glede na zahtevano natančnost je delo lahko zamudno in izpostavljeno zunanjim vplivom. Pri fotogrametriji je stika z objektom manj, saj se informacije o objektu razberejo oziroma interpretirajo s fotografij. Fotografije zajamejo veliko število podatkov, ki jih lahko shranimo in po potrebi znova interpretiramo.

V obeh navedenih primerih je grafika končnega arhitekturnega posnetka odvisna od interpretacije objekta in od tega, katero

problematiko objekta želimo prikazati in v katerem merilu. Skozi različno uporabo grafike opazimo stvari, ki jih drugače ne bi, na primer nepravilnosti v debelini zidov, nepravilne kote stikov sten ali razpoke v konstrukciji. Na podlagi teh podatkov lahko določimo razvojne stopnje objekta ali gradbene nepravilnosti, kot je pomanjkljiva statična trdnost objekta. Izdelamo lahko aksonometrijo, na kateri prikažemo zanimive značilnosti objekta, kot na primer zanimivo strešno konstrukcijo, ali pa izdelamo 3-D model različnih razvojnih faz objekta.

V zadnjem času je ročno risbo skoraj v celoti nadomestila računalniška risba z uporabo različnih CAD-programov. Čeprav v originalu CAD pomeni računalniško podprto oblikovanje (Computer Aided Design), lahko v okviru arhitekturnih izmer govorimo o računalniško podprtem risanju in modeliranju (Computer Aided Draughting). Dobra CAD-risba bo po videzu enako urejena kot dobra ročna risba, torej jasno berljiva, z zadostnim številom informacij. Prednost CAD-risbe je v možnosti njenega strukturiranja po ravninah in različnih možnostih izpisa, od različnih barv do različnih meril. Vse navedeno so snovne tehnične podrobnosti, znane vsem, ki rišejo s CAD-programi. Tisto, kar je manj znano, pa so osnovna načela za izdelavo dobrega arhitekturnega posnetka stavbe dediščine. Tako se v praksi dogaja, da so arhitektumi posnetki nekaterih izvajalcev neuporabni za resno analizo stavbne dediščine in zaradi nepreglednosti ter netočnosti ne omogočajo izdelave projektov za ohranitev dediščine.

Po pravilu morajo biti v posnetku, tako kot pri projektu za novogradnjo, zajeti vsi tlorisi, prerezi in fasade v merilu 1:50 z odstopanji ± 2 centimetra. Izrisani morajo biti vsi pomembni detajli do merila 1:1. Vsi načrti pa morajo biti tudi kotirani, označeni morajo biti vsi prostori, materiali, višinske kote in tako naprej. Debeline uporabljje-



Hotel Palace pred obnovo

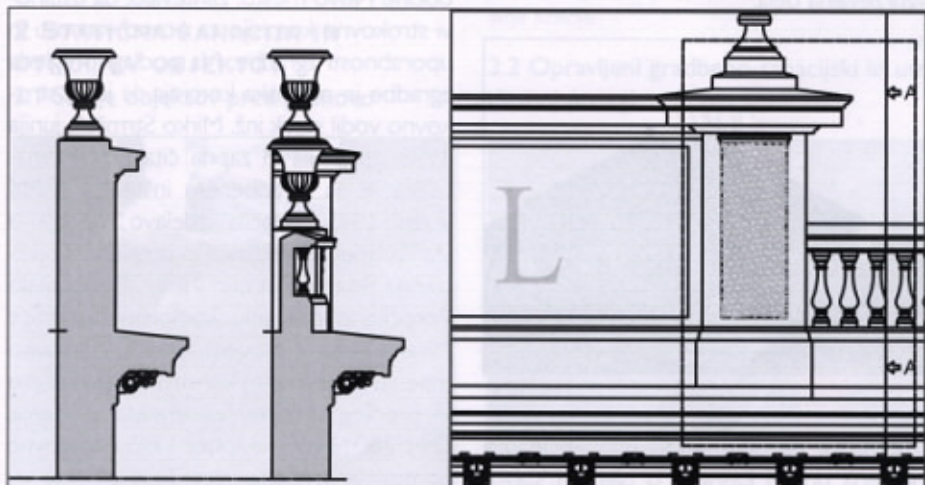
nih linij in šrafure morajo jasno ponazoriti vse značilnosti gradbenih struktur, od glavnih do sekundarnih. Na fasadah je treba s strukturiranjem debelin črt prikazati globinsko strukturo. Zahtevne dele objekta, ki jih ni mogoče razumeti iz dvodimenzionalnih načrtov, je treba ponazoriti tudi z aksonometričnimi ali tridimenzionalnimi risbami.

Laično bi lahko rekli, da je cilj dobrega posnetka to, da vsebuje dovolj podatkov, da bi izmerjeni objekt hipotetično lah-

ko zgradili na novo v enakih materialih in z enakimi detajli - ob tem, da je načrt še grafično dopadljiv. Da pa ne gre samo za hipotetične situacije, nam kaže primer hotela Palace v Portorožu. Zaradi statičnih razlogov je bilo treba na objektu odstraniti napušč oziroma strešni venec in balustradni zaključek strehe. Da bi zavarovali fasado objekta, smo na ZVKDS, Restavratorskem centru, ob pomoči absolventke arhitekture Saše A. Aracki pred rušitvijo izdelali natančen arhitekturni posnetek, ki bo osnova za rekonstrukcijo.

Glede na možnosti, ki jih danes ponujajo CAD-programi, bi bilo smiselno, tako kot je to primer v tujini, izdelati standarde za izdelavo arhitekturnih posnetkov. Do takrat pa je treba uporabljati primere dobre prakse, kot je dokumentiranje romanske arhitekture, ki je predstavljeno v tej številki Gradbenika. Osnovna navodila za izdelavo arhitekturnih posnetkov in kakšen dober primer pa boste dobili tudi na Območnih enotah Zavoda za varstvo kulturne dediščine Slovenije.

MAG. BORIS DEANOVIČ, UNIV. DIPL. INŽ. ARH.,
ZAVOD ZA VARSTVO KULTURNE DEDIŠČINE
SLOVENIJE, RESTAVRATORSKI CENTER



Primer arhitekturnega posnetka strešnega venca